

Posudek oponenta diplomové práce – akademický rok 2019/2020

Autor práce: **Bc. Jakub Podžorný**

Studijní obor: **Kulturní dějiny: Kulturně historická slavistika**

Název práce: **Polské školství na Těšínsku v období přelomu 19. a 20. století**

Oponent práce: **Mgr. Gabriela Maria Gańczarczyk, Ph.D.**

Tématem diplomové práce bc. Jakuba Podžorného je polské školství na Těšínsku v druhé polovině 19. a na počátku 20. století. Práce se však zdaleka neomezuje jen na řečené období, prezentuje také široký společensko-historický kontext, nezbytný pro pochopení tohoto fenoménu.

Text práce je rozdělen na tři základní kapitoly, každá z nich je dále dělena na tematické podkapitoly. První kapitola se soustředí na vymezení zkoumaného geografického území a na stručnou charakteristiku jeho historického a politického vývoje. Diplomant se zde věnuje i národnostní a jazykové situaci, kterou prezentuje na základě materiálů z rakousko-uherských sčítání lidu, k jejichž metodologickým nedostatkům autor přistupuje náležitě kriticky. Zároveň je v této kapitole podrobněji popsána specifická jazyková situace regionu a z ní plynoucí otázka národního sebeurčení místního obyvatelstva. Samostatnou podkapitolu zabírá otázka Poláků na Těšínském Slezsku v letech 1795-1938, tedy od třetího dělení Polska do vkročení polských vojsk do české části Těšínska a její připojení k Polsku, které se odehrálo v přímé souvislosti s mnichovskou krizí Československé republiky. Závěrečná podkapitola první kapitoly práce seznamuje čtenáře se systémem školství, osvěty a ochrany dítěte v habsburské monarchii. Poměry v Těšínském Slezsku jsou zde prezentovány v kontextu obecného dějinného vývoje. Ve druhé kapitole se autor věnuje nejdůležitější organizaci, která zajišťovala zájmy polského školství na Těšínském Slezsku – Školské matici Těšínského knížectví (Macierz Szkolna Księstwa Cieszyńskiego). V první podkapitole se diplomant věnuje celé organizaci, konkrétní oblastí jejího působení a samozřejmě také její historii. Podrobněji popisuje vznik několika škol spojených s touto organizací (např. polské gymnázium v Těšíně, zal. 1895 či polské gymnázium v Orlové, zal. 1909) a také působení obdobných organizací v sousedních regionech (např. české Matice místecké). Bc. Podžorný nepomíjí v tom kontextu také otázky měnicích se národnostních poměrů a jejich vliv na situaci jednotlivých organizací a škol, které tyto organizace zakládaly. Poslední dvě podkapitoly druhé části práce prezentují biografie Pawła

Stalmacha (1824-1891) a pátera Józefa Londzina (1862-1929), dvou nejvýznamnějších činitelů, jejichž životy a práce byly neoddělitelně spjaty jak s dějinami polského školství na Těšínsku, tak také s těšínskou maticí.

Poslední kapitola s názvem *Obraz polských lidových škol na území českého Těšínska v dobových kronikách a tisku* je věnovaná historii jednotlivých školských institucí v obcích na území dnešní české části Těšínska (Těrlicko, Albrechtice, Návsí, Německá Lutyně a Svibice). Tato kapitola vznikala na základě práce s primárními archivními prameny, zejména školními kronikami, a veškeré drobné události jsou interpretovány v širokých souvislostech historických, národnostních a sociálních. Kronikářské záznamy konkrétních škol jsou použity jakožto demonstrativní materiál pro popis a vysvětlení specifických aspektů tématu této práce.

Celá práce se vyznačuje výbornou úrovní, jak po jazykové, tak především po obsahové stránce. Jednotlivé kapitoly tvoří dobře naplánované a ucelené tematické bloky, které zároveň poskytují čtenáři plný a komplexní přehled nejen o samotném polském školství na Těšínsku, ale hlavně o širokém kontextu, v rámci kterého vznikalo a během přibližně 150 let se vyvíjelo.

Jedná se o práci vzorně promyšlenou, která je výsledkem pečlivě, samostatně a postupně prováděného sběru a badání pestrých a relevantních zdrojů (jak českých, tak také polských), které neuškodily ani nepříznivé podmínky první poloviny roku 2020. Zároveň je tato práce důkazem, že se jedná o velmi schopného a pečlivého mladého badatele, jenž dovede provázat teoretický a metodologický rámec s praktickou analýzou.

Otázka: Existují ve zkoumaných vámi českých a polských materiálech výrazně rozdílné názory na nějaký fenomén, o kterém píšete ve vaší práci?

Doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat výborně (A).

V Pardubicích 28. 8. 2020

Mgr. Gabriela Maria Gańczarczyk, Ph.D. /